

בנאות דשא

פרשת וישלח תשפ"ג | שנה ג' | גליון קכד

דולה ומשקה מתורת רבוה"ק מפרשיסהא קאצק וגור זי"ע במשנת רבינו ראש הישיבה שליט"א

הודיה להשי"ת

'לא ליום ולא לשנה אלא לעולם'

בתפילתו של יעקב אבינו ע"ה לקראת פגישתו עם עשו אחיו נאמר (לב, יא) 'קִטְנֹתִי מִכָּל הַחֲסָדִים וּמִכָּל הָאֱמֹת אֲשֶׁר עָשִׂיתָ אֵת עֲבָדְךָ כִּי בְמִקְלֵי עֲבָדְתִי אֵת הִירְדֵן הִנֵּה וְעַתָּה הֵייתִי לְשֵׁנֵי מִחְנוֹתַי. הַטּוֹר בְּפִירוּשׁוֹ עַל הַתּוֹרָה מְקַשֶּׁה עַל הַלְשׁוֹן 'כִּי בְמִקְלֵי עֲבָרְתִי אֵת הִירְדֵן הַזֶּה', שאין הדרך לומר כן אלא על דבר שנוכח לפני האדם, ואילו כאן הירדן, שהוא בקצה גבול ארץ ישראל, היה רחוק הרבה מיעקב.

האמרי אמת זי"ע מבאר, **שהאדם בטבעו כאשר נעשה לו נס משמים** הוא מתפעל ומתרגש ביותר ומודה להשי"ת על הניסים והטובות. יש, ומתוך רגשי הודיה הומים הוא אף מתחזק ומוסיף לקבל על עצמו קבלות טובות. ואולם, **ככל שחולף הזמן מצטננת אצלו ההתלהבות וההתרגשות מתפוגגת**, אט אט הוא זונח את הקבלות הטובות, והנס נשאר אצלו בזיכרון כאירוע היסטורי מהעבר ותו לא.

לא כן יעקב אבינו. גם אחרי שחלפו עברו עשרים ושנים שנים מאז הנס הגדול שינתן מקלו בירדן ונבקע הירדן (רש"י), תמיד ראה את חסדי השי"ת לנגד עיניו כאילו נעשו עמו זה עתה. לכן אמר יעקב 'כִּי בְמִקְלֵי עֲבָרְתִי אֵת הִירְדֵן הַזֶּה', משום שבעיני רוחו הוא אכן ראה את 'את הירדן הזה' עומד מולו, ונדמה לו שהנס התרחש ברגע זה ועודו **במלוא ההתפעמות וההתרגשות ומלא הודיה לה' על כל החסדים**.

כך גם מצינו בדברי המדרש (מדרש תהלים, קיח), שאמר יעקב אבינו שהחט שעשה עמו השי"ת 'לא ליום ולא לשנה אלא לעולם', שלעולם לא הסיח דעתו מחסדי ה' שבעשו עמו.

על פי רעיון זה יואר לנו באור חדש הטעם שקבעה התורה **זמן אכילת קרבן תודה ליום ולילה בלבד**, בשונה מכל שאר קרבנות שלמים שנאכלים לשני ימים ולילה אחד, והרבה טעמים נאמרו בדבר. ולדברינו נאמר, כאשר אדם הביא קרבן תודה, היה כולו מתרוגן בדברי שיר ושבח לה', לכן ציוותה התורה שיש לאכול את התודה באותו יום ודוקא, **ביוזם בוער ברגשי הודיה לה' וחזר בהכרה עמוקה על גודל חסדי ה' שנעשו עמו**, ולא להלין את אכילת הקרבן ליום המחרת אחר שכבר פגה ההתלהבות במקצת, שהרי בני עליה מועטים יש שהם בדרגתו של יעקב אבינו שחסדי המקום עומדים מול עיניהם לעולם.

ענין זה, **שחסדי המקום יישארו חקוקים בזכרונו של האדם** ויעמדו למול עיניו 'לא

ליום ולא לשנה אלא לעולם', ותמיד יספר תהילת ה' ויהלל שם תפארתו, **תלוי בצורת התייחסותו לטובות שמטיב עמו הבורא ב"ה**. אדם שמעמיד את עצמו במרכז עולמו וזרכיו האישיים הם העומדים תמיד בראש מעייניו, יראה תמיד את חסדי ה' וטובותיו כמו שבאו אך ורק כדי להטיב עמו, לשפר את מצבו ולהנעים לו את חייו. יתכן שאף יזכור להודות לה' בשעת מעשה על החסדים והטובות, אבל מהר מאוד ימשיך בשגרת חייו ובדאגה לצרכים היומיים המתחדשים, וחסדי העבר שהטיב עמו הבורא יישכחו וייעלמו בתוהו הגשיה.

ואולם יש מי שרואה את הדברים באור אחר, נעלה ומרומם יותר. כאשר מטיבים עמו משמים, עושים לו ניסים ומרעפים עליו חסדים, הוא זוכר מדרשת חכמינו ז"ל (שבת לב). שאם עושים לו לאדם נס מנכין לו מזכויותיו, ולמדו כן ממה שאמר יעקב אבינו ע"ה 'קִטְנֹתִי מִכָּל הַחֲסָדִים', כאשר המכון הפנימי הוא, שהאדם שעושים לו נס עליו להבין שמעתה **כשכביכול השקיעו בו משמים והטיבו עמו, הרי זה משום שממנו דורשים יותר**, ותובעים ממנו להתעלות ממצבו הקודם ולהוסיף זכויות. 'מנכין לו מזכויותיו', כלומר, שהזכויות שהיו לו עד עתה אינן מספיקות, ודורשים ממנו להוסיף עוד ועוד.

אצל יהודי כזה, **החסדים והניסים אינם אירועים זמניים** שבאים רק לעזור לו ממצוקה ולהושיעו מהצרה בה הוא נתון, **אלא הופכים להיות לתמריצים התובעים מהאדם לחשב את חשבון נפשו**, ולצינוני דרך הדרושים שינוי כיוון לטובה והוספה בזכויות ובמעשים טובים. וכשזו היא הגישה, יעמוד לו הנס לעד לנגד עיניו לעורר אותו להתעלות ולהתרוממות תמידית 'לא ליום ולא לשנה אלא לעולם'.

יפה ונכון הוא יסוד זה במשך כל ימות השנה בהם אנו מודים לה' שלוש פעמים ביום 'על נסִיךְ שֶׁבָּכַל יוֹם עִמָּנוּ וְעַל נִפְלְאוֹתֶיךָ וְטוֹבוֹתֶיךָ שֶׁבָּכַל עֵת', הטובות הגלויות ואלו הנסתרות, הנסים שבטבע ואלו שמעל לדרך הטבע. ואולם נכון הוא ביותר להתחזק בזה בהתקרב ימי החנוכה שיעשאוים ימים טובים בהלל והודאה', שנשכיל להפנים את היחס הנכון והראוי לניסי ה' וטובותיו, ומתוך כך לחיות חיי רוממות החדורים בידיעה ברורה 'כי ה' הוא אלקים, הוא עֲשָׂנוּ, ולו אנחנו עמו וצאן מרעיתו' (תהלים ק, ג).

(מתוך ס"ג וישלח תשפ"ב מאמר א)

אמרות רבותינו

גירות בעוה"ז וקיום מצוות הכנעת הגוף והארת הנשמה

עם לבן גרתי (לב, ה), פירש רש"י לא נעשיתי שר וחשוב אלא גר, דבר אחר תרי"ג מצות שמרתי. נראה שזה תכלית המצוות שהם מכוונים לאברים וגידים של האדם (עי' מכות כג: זוה"ק בפרשת קע"ז), **כי הגוף הוא מלבוש הנפש והנשמה, והאדם צריך לידע כי הוא גר בעולם הזה**. ובאמת הנשמה במקרה בעולם הזה, ובעצם בעולם העליון. והגוף בעצם בעולם הזה, ובמקרה בעולם העליון. ולכן הצדיק שגובר כח הנשמה על הגוף, נעשה כגר בעולם הזה. וכל מצוה יש בה ב' הבחינות, להכניע הגוף ולהאיר הנשמה והנפש. וזהו **עיקר עבודת האדם, לבטל ולהכניע כח הגוף אל הנשמה להיות טפל אל הנשמה**. וכמ"ש (תהלים לט, יג) 'גר אנכי עמך', פירוש כמו שקדושתו ית' בעולם הזה אינו בקביעות, כך 'גר אנכי'. וזה ששלח לעשו, כי הברכות שיש לו בעולם הזה אינם עיקר אצלו ואין דעתו עליהם, ויהי לי שור וחסמו"ר (לב, ו) בדרך מקרה, ואין לו לרדודו אותם עליהם.

(שפת אמת תר"ד)

העצה שהמצוות לא יהיו למשא

עם לבן גרתי (לב, ה), ברש"י לא נעשיתי שר וחשוב אלא גר וכ"ו, דבר אחר תרי"ג מצוות שמרתי. נראה דשני הפירושים תלויים זה בזה ובקנה אחד עולים, כי איתא בספרי"ק כי נשמות הצדיקים הם גרים בעולם הזה, ובפשיטות מפני שהם זוכרים תמיד כאן מקום קביעותם אלא כאורח העובר ממקום למקום, וכאמרם ז"ל (אבות פ"ד ט"ז) 'התקן עצמך בפרוודור כדי שתכנס לטרקלין', שאין הפרוודור מקום קבוע ומנוחה, אלא שעוברין דרכו לטרקלין. וזהו 'לא נעשיתי שר וחשוב אלא גר בעיני עצמי', וזהו עצמו הוא שתרי"ג מצוות שמרתי, שבדאי מי שתכלית כוונתו **להתענג בתענוגי עולם הזה, המצוות הן עליו למשא ורובץ תחת משאו**, אלא מחמת שהייתו כגר בעולם הזה ותכלית הכוונה היא עולם הבא, על כן נקל היה בעיני לשמור תרי"ג המצוות.

(שם משמאל תרע"ז ד"ה ברש"י - עמ' לו)

צללות פנימיות המצוות

עם לבן גרתי (לב, ה), פירש רש"י לא נעשיתי שר וחשוב אלא גר, דבר אחר תרי"ג מצוות שמרתי. כתיב (תהלים קיט, ט) 'גר אנכי בארץ אל תסתור ממני מצותיך', ומה הסתר שייך, והלא המצוות כתובות מפורש בתורה, אולם כתיב קודם (שם, יח) 'גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך', והכוונה להפנימיות שיש בתורה ומצוות, האדם נברא ברמ"ח אברים ושס"ה גידים כנגד תרי"ג מצוות, שיוכל על ידי זה להשתנות לגמרי ולצאת ממצבו, בעוה"ז יש הסתר, **והעינים הגשמיים רואות רק החיצוניות של המצוות**, אבל לא יכולות לראות הפנימיות, והעצה להגיע לפנימיות היא **לידע שאינו אלא גר בעולם הזה ולא בא להשתקע**, ואז זוכה להיות מקושר בשורש, וזה מה שאיתא ברש"י לא נעשיתי שר וחשוב אלא גר.

(אמרי אמת תרפ"ט ד"ה וישלח, ועי' תרי"ג ד"ה עם, פ"ר בא תרח"צ ד"ה החדוש, פ"ר החדוש תרצ"ג)

ברכת מזל טוב חמה ולבבית להאי גברא יקירא, מאבני היסוד לקהילתנו ומוסדותינו הקד'

אוהב ותומך תורה וחסד בכל מאודו ועומד לימינו בכל עת, מוקיר רבנו ואיהו גופיה צורבא מרבנן

ה"ה ירידנו הנעלה והנכבד הרה"ח ר' **מרדכי יהודה הלוי קליין** ומשפ' החשובה לאוי"ט

לרגל נישואי בנם החתן המולג **מאיר אלעזר הי"ו**, עב"ג שתחזי בת ירידנו הנעלה מוה"ר **ישראל אריה אלטר** שליט"א, ר"מ דישיבה גדולה פני מנחם

בכרת הגאון החסיד **מוריגו רבי יעקב מאיר אלטר שליט"א**, וגינת רבינו כ"ק אדמו"ר **הפני מנחם מגור זי"ע**

ברכתנו מלוא חופניים שיכזו לבנות בית נאמן בישראל דורות ישרים מבורכים בטוב ובשמחה כל ימי חייהם, בברכה ובשפע רב תמיד עד בלי די לכל יוצאי הלציתם

מאחל בכל לב, ישראל מרדכי צייטנסקי - מנכ"ץ

בתורה ויראת שמים מתגלה כה הבורא הצפון בעוה"ז

איתא מהבעש"ט זי"ע על הפסוק (ויצא כה, זי) 'מה נורא המקום הזה אין זה כי אם בית אלקים וזה שער השמים', שיש להבין הלשון 'אין זה'...

ומה המכוון באמרו 'אין זה כי אם' - שמשמעו שבא להוציא מדעת אחרים. ויש לפרש לפי דברי השפת אמת (לקוטים פ"ר ויצא ד"ה ויירא) שיראה הוא אותיות ראייה מלשון התגלות...

לכות הרה"ח ר' קלמן הלר שליט"א והרה"ח ר' מגדל ורדיגר שליט"א

איסור גיד הנשה ומצות מילה

איתא בגמרא (בבבא קט"ז ע"א): פריעת מילה לא ניתנה לאברהם אבינו ע"ה, אלא ליהושע בן נון, והקשן תוס' דאם לא ניתנה פריעה עד יהושע היכי מרבינו מיינה לדורות...

דהא דאמרין 'בסיני נאמר אלא שנכתב במקומו' הוא דייקא לגבי גיד הנשה, ואין זה כלל בכל המצוות שנאמרו קודם מתן תורה, שקיומם מחמת הציווי בסיני [ואתו שפיר לפי זה דברי רש"י שבת קל...]

מילי דאורייתא

והבוצאק חדשה דלקוטי יהודה הועתק הערה מגליון ליקוטי" של הרה"ק מאורוז זי"ע, שציון לעיין בפירוש המשניות לרמב"ם חולין דף קי.

ולכאורה כוונתו להקשות משם, דהנה איתא שם במשנה, שחמכם סוברים שגיד הנשה נוהג בטוהרה ואינו נוהג בטמאה, ורבי יהודה אומר אף בטמאה, כי הלא מבני יעקב נאסר גיד הנשה ועדיין בהמה טמאה מותרת להן...

ואם כן קשה, איך אפשר לומר שכל יחושע יכל להוסיף פריעה, מכיון שנצטוו ע"י אדונק' ודווקא, עדות על מה שניתן בסיני אין להוסיף, והרי אין אנו מקיימים מצות מילה מחמת הציווי שנצטווה אאע"ה, אלא מחמת הציווי בסיני.

ואולי י"ל שתירוח האמרי אמת זי"ע אזיל לפי פירוש רש"י שם וקאמרין 'דבר מזה שיש להגיד'...

Three columns of text for Birkat Mitzot. Each column contains a heading and a paragraph of text related to the mitzvot, including a reference to 'הרה"ח ר' ישראל מרדכי פיקס שליט"א'.

מילי דפרשתא

באיסור גיד הנשה

על כן לא יאכלו בני ישראל את גיד הנשה (לב, ונחלקו תנאי אי גיד הנשה אסור בהנאה, רבי יהודה מתיר, ורבי שמעון אסור ע"י פסחים כ"ב).

ומצד זה וזה גורם אין להתיר, כי זה זה גורם אינו מתיר אלא מה שנתהוה בדריעת על ידי שני גורמים, אבל ודאי אסור רבן התורה לכתחילה ליהנות מגיד הנשה בחיים מצד זה וזה גורם.

ומה נכונים הדברים ע"ד העבודה, כי רבי שמעון לשיטתיה ביה"ק בפרשתן (קע): דמפליג מאוד בהרחקה מגיד הנשה, לאסור כל הנאה (וע"י בית יוסף שם), ואפילו לא ליהביה כללכבא.

וגם בזה אסור גיד הנשה הוא שורש רע, ואחריה נסת"א המגד לקדושת ישראל, ואקרי גיד הנשה משום דאיתו מנשה לבני נשא מפולחנא דמאריהון, ותמן יצר הרע רביע, וגיד הנשה הוא כנגד תשעה באב, ע"י ש. אך כל זה הוא רק לאחר מיתה, דהיינו במי שהתייאש מעצמו וממלחמת היצר.

והנה כתבו בעלי תוס' שאיסור גיד הנשה הוא קנס לבני ישראל, והנהיגו את אביהם יעקב לילך יחידי לפכים קטנים, ולא הלכו עמו. והקשה במושב זקנים הלא אין בגדין בנותן טעם (ע"י פסחים שם, וי"ד שם ס"ט ק), וגיד הנשה ה"ו הנהיג חבוב חיבה עליו (חולין צב:), ומה קנס יש במה שנאסר להם, ע"י שמה שתיקין [וע"י פ"י וישלח תשע"ג - עבד"ד ח"ב עמ' נד משי"כ דרון בדברי, ומשי"כ דמ"מ אי אפשר שאין בגדין רכים קצת טעם, כל הענין ממה שנחלקו הכרתי (ס"י סה סק"ב) והברוך טעם (הגהות שם) בחבתן לשון הרשבי"א אם יש טעם קלוש].

והנה כתבו בעלי תוס' שאיסור גיד הנשה הוא קנס לבני ישראל, והנהיגו את אביהם יעקב לילך יחידי לפכים קטנים, ולא הלכו עמו. והקשה במושב זקנים הלא אין בגדין בנותן טעם (ע"י פסחים שם, וי"ד שם ס"ט ק), וגיד הנשה ה"ו הנהיג חבוב חיבה עליו (חולין צב:), ומה קנס יש במה שנאסר להם, ע"י שמה שתיקין [וע"י פ"י וישלח תשע"ג - עבד"ד ח"ב עמ' נד משי"כ דרון בדברי, ומשי"כ דמ"מ אי אפשר שאין בגדין רכים קצת טעם, כל הענין ממה שנחלקו הכרתי (ס"י סה סק"ב) והברוך טעם (הגהות שם) בחבתן לשון הרשבי"א אם יש טעם קלוש].

(מתוך ס"ג וישלח תש"פ מאמר ב - עבד"ד עמ' קכ-קכ"א)

Three columns of text for Birkat Mitzot. Each column contains a heading and a paragraph of text related to the mitzvot, including a reference to 'הרה"ח ר' ישראל מרדכי פיקס שליט"א'.

